

Turbuly Lilla

Banánmatricák

A kakukkos óra már elütötte a kilencet, mire a babó végre elaludt. Egész nap sírósvolt, kiköpte a lisztes kását, az anyja mellére kíváncszott. Nem csoda, három hónapig szinte le se tette, vitte magával mindenhol, ha a kertben vagy a szőlőben dolgozott, akkor is ott bólogatott a hátára kötve, a kapálás reggelente szapora, később egyre lassuló ütemére. Egyszer azért megingott, már gombolta a blúzát, hogy odaveszi. Ha úgy van, ahogy az orvos mondta, elkaphatta rég az ártatlanja, legalább ne sírjon éhen szegényke. De hát nem lehet, megígérte Kántor doktornak.

Múlt csütörtökön, a szatócsnál hallotta meg a doktor a köhögését, péntekre rendelte be magához. Hogy menjen csak, nem kerül pénzbe, ingyen jár a vizsgálat. Közegészségügyi okokból, valahogy így mondta. És hogy vigye a gyereket. Mert akkor is ott lógott a nyakában, nem volt kire hagyni. Meg hát tudta a doktor, hogy van neki a Lacika, tudta azt mindenki a faluban. Mikor ment vele az utcán, ha nem is értette, kihallotta a suttogásból a sajnálat meg a kárörvendés változó elegyét. A Nyakacskáék lánya... kellett neki a Bartáékhoz szegődni, aztán most viszi a szegényét, le se tagadhatná, ráút az apjára... szép kisgyerek, formás, barna, azt meg kell hagyni.

A doktor meghallgatta őt is, Lacikát is. Sírt szegény babó, ahogy a májfoltos, öreg kéz a fémkorongot tologatta a hátán meg a mellén. Sokáig hallgatózott, aztán azt mondta, Lacikánál nem hall semmit. Ne szoptassa többet, ne kísértse az Istent! Ír fel neki tápszert, azzal etesse. De hát nincs neki pénze se szoptatós dajkára (pedig azt mondják, a Rátótinénak van teje bőven, jutna belőle), se tápszerre. Megkérdezte a patikában, nagyon drága. A legkisebb dobozt azért megvette, annyira futotta az új cipőre félretett pénzecskéjéből. Reggel azt adja neki, máskorra meg kását főz, ahogy a gólyanéni tanította: forró vizet csepegtet a lisztre, aztán addig hígítja, míg kása lesz belőle. De nem szereti a babó, alig eszik belőle, ha le is nyel egy kanálkával, a másodikat biztos kiköpi.

Feszül most is a melle, ki kellene fejni, de előbb átszalad Ilonkához, meg ne ébredjen a kicsi, mielőtt hazaér. Nincs itthon senki, de ha itthon lennének is... Az apja az istent káromolná, hogy itt hagyta özvegyen, két lánnyal meg egy zabigyerekkel, aztán már indulna vissza a kocsmába. Erzsi meg... Erzsi meg ne is érjen a babóhoz, ő aztán ne!

Előkereste a berliner kendőt az anyja szekrényéből, erős dohányszaga és enyhe anyailata volt. Mamácska jobban bízott a dohánylevélben, mint a levendulában, molyok ellen mindig azt rakott a ruhák közé. Most jólesett magára tekerni, abban kimenni a novemberi estébe, pedig nem szerette. Mint a vetési varjak, úgy vonultak benne az asszonyok a templomba vasárnaponként. Neki rendes kabátja volt, nagy gallérral, kétsoros gombolással, igaz, vékony béléssel. A keresztanyjától kapta, aki Pesten szolgált, egy orvos családjánál, annak a feleségéé volt valamikor. Azt hordta, ha a városba kellett menni, vagy orvoshoz.

Nem volt hideg eddig az ősz, a krizantém sem fagyott még le Mamácska sírjáról. Most is, ahogy a kihalt, sötét utcán a Szőlő sor felé vette az irányt, szinte sok volt

a kendő. Főleg, hogy esténként mindig felszökött a láza. A homlokához se kellett érni, érezte, ahogy előnti a melegség, és égni kezd a szeme, mintha sokáig nézett volna a napba.

Volt valamennyi holdvilág, annak a fényénél kerülgette a tócsákat. Az ablakok nagy része már sötéten tátogott, mindenki spórol a gyertyával meg a petróleummal, ha nem aludtak is még, megelégedtek a kályha fényével. Csak a patika udvarából szűrődött ki világosság. Az öreg patikus már alhatott, de a régi házban, hátul, amit bérbé adott a gazdatisztnak, égett a petróleumlámpa. Juli torka összeszorult, amikor meglátta. Otthon van – gondolta. Ha csak úgy bekopogna hozzá? Ha elmondaná, hogy mit mondott a doktor? Talán még el is küldené, hogy ne menjen a közelébe. Vagy csak hümmögne, vakargatná a füle tövét, mint amikor bevallotta neki, hogy úgy maradt... Hogy talán lehetne rajta segíteni... Segíteni?! A városba küldte volna, valami doktorhoz. Egyszer. Egyetlenegyszer ő is elkerült a túlsó faluvégre, Rozi néni háza felé. Beszélték, hogy ért az angylakcsináláshoz. Ügyes is, nem került tőle egy lány se a temetőbe hosszú évek óta, bár igaz, olyiknak sose lett babója utána. De nem tudta megtenni. A legyet kikergeti a konyhából, nemhogy agyoncsapná, a csirkének se vágja el a nyakát, hogy tudná azt a kicsit ott bent elveszejteni! Úgy fordult sarkon Rozi néni háza előtt, a szemét is becsukva, felejtse el azt is, hogy egyszer arra vitte a lába. Majd elfeledi ezt a kis házat is, a patika udvarában, elfeledi a benne lakóval együtt, úgy se jár már többet erre, csak talán holnap hajnalban utoljára. Futva szaladt tovább.

Ez már a Szőlő sor. Errefelé kisebbek a házak, még szegényebbek az emberek. Ennél szegényebb hely a faluban már csak egy van, a zsellérsor, Szennyespuszta. Ilonkák háza mégis kedves, ahogy ott fehérlik a holdvilágban, a napraforgószárból font kerítésével meg Ilonka virágaival. Jó lány volt Ilon már az iskolában is, igaz, negyedik után kimaradt, kellett otthon pesztonkának a sorba születő gyerekek mellé. De azért ők jó barátnők maradtak, egymás bizalmasai azóta is. Kinyitotta a kaput, tudta, hogy nem ugatja meg a Púder, ismeri jól, legfeljebb kedvesen belecsíp a lábikrájába. A vérében van, hogy terelgessen embert, állatot.

Ilon! Ilon, nem hallod?! – kopogtatott be oldalt, a konyhaablakon. Látott valami kis világot, ha már fűteni kellett, ott aludtak, nem a szobában. Igaz, most még elég volt egy kis kukoricacsuta is a tűzre. – Ilon!

Itt vagyok, na! Be ne törjed má!

Ágyban volt már, slingelt fehér hálóingben nyitott ablakot.

Egyedül vagy?

Egyedül. Gyurisékná' elakadt a kiscsikó, Mihályom átment segíni. Gyere má' bejjebb!

Megébred a babó. Ott hagytam magába. De muszáj mondanom valamit.

A hirtelen feltámadt, hűvös szélről vagy Juli eltökélt, izgatott hangjától-e, Ilon megborzongott.

Veszem a kendőmet én is, aztán monddjad, lelkem.

Juli odakuporodott az ablak előtti kispadra, ahol annyí vasárnap délutánt végigüldögéltek, úgy várta Ilont, és közben érezte, hogy a meleg, ami az előbb még a szemét égette, átadja a helyét valami belső reszketésnek. Jött az asszony hamar, odaült mellé, olyan közel, hogy egymáshoz ért a válluk. Érezte ő is a reszketését, és most már szorongva kérdezte:

Mit mondott a doktor?

El kell menjek Debrecenbe. Hogy ott is megnézzenek. Mer' ha úgy van, a babó is megkaphatja.

Mér lenne úgy?

Mer úgy van. Meglásd, Ilon, a láz eléget. Nem töltöm be a huszonhetet. Most is éget, minden este éget.

Kapsz rá orvosságot Debrecenbe...

Nem használ az. Erre nem. De nem is ezér' jöttem...

Hát mér, csillagom?

Mintha nem kapna elég levegőt, úgy kezdett bele, gyorsan, kapkodva, félve:

Azt mondta a doktor, lehet, hogy ott fognak. Hogy akkor muszáj lesz ott maradnom. Majd ő elintézi, hogy szegénységivel mehessek, fizetni ne kelljen. De készüljek, hogy nem jöhetnek hamar... Te Ilon!... Hogyha én... Hogyha velem... Vedd magadhoz a babót, Ilon! Ha már nektek nem adott a Jóisten... De ez most olyan... Ezt most nektek adja... Kívánczol utána, ne is tagadd... Mihályod is... Ha Istent ismersz, vedd magadhoz a Lacikát!

Hát kimondta. A nevét is. A nevet, amit fél kimondani, mert az apja nevét adta neki. Pedig olyan jól tud esni, olyan fájdalmasan jól, mégis, csak néha suttogja-sóhajtja, csak akkor, ha egyedül vannak, mások előtt mindig babónak emlegeti.

Miket beszélsz... Szeretnék, nagyon szeretnék, tudod te azt. De a tiedet el nem kívánom! Felneveled, meglásd, Juli! Nekünk meg majd csak ad a Jóisten, amennyit imádkozom érte. Elmegyek Máriapócsra, a Szűzanyához, érted is imádkozom, Juli! Hogy együtt kergetőzzenek majd a gyerekséink kint, a szőlőbe, ahogy mink is, emlékszel? Elmegyek még karácsony előtt!

De Juli, mintha meg se hallotta volna, csak hadart tovább.

Erzsire ne hagyj! Hallod? Esküdj meg! Hogy ők ketten hozzá se nyúlhatnak! Erre muszáj, hogy megesküdjél!

De hát az édes egyetlen nővéred!

Ne láthassák! Hallod, Ilon?! Azok ketten soha ne láthassák!

Mit nem mondasz, Juli?! Az édes egyetlen nővéred...

Beszélik már. Hallottad te is, ne tagadd! Beszélik, hogy hasasodik az Erzsi!

De csak nem attól az Erzsi is, te Juli? Csak nem a te...?

Megátkozlak, ha nekik hagyod, megátkozlak, Ilon, akármennyire szeretlek. Esküdj meg, hogy felneveled a babómat!

Ha úgy lenne, ha véletlenül... De nem lehet, az nem lehet...

Esküdj meg, Ilon!

Nem is vették észre, mikor kapaszkodtak össze, azt sem, Juli mikor kezdte szorítani Ilon kezét, erővel, kétségbeesetten, míg csak fel nem szisszent. Akkor lazított a szorításon. Nem beszéltek többet, csak Püder fészkelődése hallatszott, ahogy közelebb vackolódott Ilon lábához, meg Juli zihálása. A hold elbújt a felhők mögé, nem látták egymást, nem láttak semmit, mégis, mindketten ugyanazt figyelték maguk előtt, a régi, kopott bölcsőben alvó Lacikát. Ilon adta kölcsön azt is, még az apja faragta neki. Nagy sokára mégiscsak megszólalt.

Ha úgy lenne, ha te mégis... Nem dobom el, attól ne félj! Felnevelem, mintha vérem vóna... Felneveljük Mihályommal.

Megáld az Isten, Ilon, megáld érte, majd meglátod! Csak az a kettő, csak azok soha... Hallod? Azok soha! Ne is láthassák!

Megölelték egymást, szorosan, fájdalmas erővel. Juli engedte el először Ilont. Felállt, szorosabbra húzta a mellén a berlinert. Nem bírt már megszólalni, csak végigsimította a másik karját, futva indult a sötét utcán, az éppen most Ilonra hagyott bölcső felé.

